

Chisalita: România a traversat o succesiune de crize energetice în ultimii 35 de ani

România nu s-a confruntat cu o singura criza energetica, ci cu o succesiune de crize suprapuse, generate de subinvestitii, reglementari instabile, interventii politice si liberalizari insuficient pregatite, iar problemele actuale ale sectorului își au originea în vulnerabilitati acumulate dupa 1990, sustine presedintele Asociatiei Energia Inteligenta (AEI), Dumitru Chisalita.

"România nu a avut o singura criza energetica, ci a fost din criza în criza, o succesiune de crize suprapuse: criza mostenirii comuniste, criza investitiilor amânate, criza privatizarilor incomplete, criza reglementarii politizate, criza liberalizarii prost pregatite si criza preturilor din 2021-2022. Liberalizarea nu este o cauza, doar o modalitate de a scoate la suprafata toate slabiciunile acumulate ale sistemului energetic romanesc", mentioneaza presedintele AEI, într-o analiza privind evolutia sectorului energetic românesc în perioada 1990-2026.

Referindu-se la perioada 1990-2000, presedintele AEI arata ca scaderea consumului de energie dupa prabusirea industriei a ascuns problemele structurale ale sistemului.

"Dupa 1989, România a mostenit un sistem energetic mare, rigid si construit pentru economia industrială comunista: combinate, industrie grea, consum masiv, eficienta scazuta. Odata cu prabusirea industriei, consumul de energie a scazut puternic. Asta a creat o impresie falsa de siguranta: România parea sa aiba suficienta energie, dar în realitate avea capacitati vechi, ineficiente si subfinantate. Cauze principale: termocentrale vechi, pierderi mari în retele, companii de stat politizate, lipsa de investitii, preturi administrate si subventii ascunse. Aceasta a fost o criza lenta, nu una spectaculoasa: nu s-a vazut imediat în facturi, ci în degradarea infrastructurii", a explicat acesta.

În ceea ce priveste perioada restructurarilor si privatizarilor, Chisalita apreciaza ca procesul nu a fost însoțit de masuri suficiente pentru dezvoltarea sectorului.

"În anii 2000, România a început restructurarea sectorului energetic: privatizarea Petrom, privatizarea unor distributii de electricitate si gaze, separarea activitatilor de productie, transport, distributie si furnizare. În 2006, se observa deja ca România privatizase Petrom, aproximativ jumătate din distributia electrica si principalele distributii de gaze, dar problema independentei energetice ramânea nerezolvata. Problema a fost ca privatizarea distributiei nu a fost însoțita de o strategie coerenta pentru productie noua, stocare, capacitati flexibile si modernizarea retelelor", sustine presedintele AEI.

Analiza evidentiaza, de asemenea, efectele schimbarilor legislative asupra investitiilor în energie regenerabila.

"Dupa aderarea la UE, România a stimulat energia regenerabila prin certificate verzi. Au aparut investitii importante în eolian si solar. Dar când costurile au început sa se vada în facturi, statul a modificat regulile. Investitorii au înțeles ca România poate schimba regulile în timpul jocului. A fost o criza de credibilitate: statul a chemat capital privat, apoi l-a speriat", afirma Dumitru Chisalita.

Potrivit acestuia, liberalizarea pietei de energie a avut loc într-un moment nefavorabil, marcat de cresteri puternice ale preturilor la nivel european.

"Aceasta este criza pe care populatia o asociaza cel mai mult cu 'liberalizarea energiei'. România a liberalizat piata exact înaintea unui soc european major: revenirea economica post-Covid, cresterea pretului gazelor, tensiunile geopolitice si apoi invazia Rusiei în Ucraina. Consiliul UE arata ca razboiul Rusiei împotriva Ucrainei si folosirea energiei ca arma politica au avut un impact devastator asupra pietelor energetice europene, cu un vârful al crizei în august 2022", sustine presedintele AEI.

El aminteste ca România a înregistrat una dintre cele mai puternice creșteri ale prețurilor la energie pentru gospodării din Uniunea Europeană.

"În România, efectul a fost sever. Eurostat a raportat că în a doua jumătate a anului 2022, prețurile la electricitate pentru gospodării au crescut cu 112% față de aceeași perioadă din 2021, cea mai mare creștere din UE. Cauze: liberalizare fără protecție suficientă, scumpirea gazului european, dependența prețului electricității de gaz, piața spot volatilă, lipsa contractelor bilaterale stabile, producție internă insuficient flexibilă, comunicare publică dezastroasă", consideră Chisalița.

Referitor la măsurile de plafonare și compensare, acesta susține că ele au limitat impactul creșterilor de preț asupra consumatorilor, dar au generat alte probleme.

"Pentru a opri explozia facturilor, România a introdus plafonarea și compensarea prețurilor prin OUG 118/2021. Măsura a protejat consumatorii, dar a creat alte probleme: costuri bugetare mari, întâzieri la plata furnizorilor, distorsiuni de piață și confuzie legislativă. Reuters nota că schema de plafonare și compensare a costat aproximativ 23 miliarde lei până în februarie 2024", precizează președintele AEI.

În opinia sa, sectorul energetic se confruntă în prezent cu provocări similare celor din trecut, în pofida avantajelor oferite de mixul energetic național.

"După plafonare, România revine la întrebarea fundamentală: avem suficientă energie ieftină, stabilă și produsă intern? Răspunsul este parțial. Avem nuclear, hidro, gaze, regenerabile și potențial offshore în Marea Neagră, dar avem și rețele vechi, investiții întârziate, capacități pe carbune în declin și consumatori vulnerabili", susține Dumitru Chisalița.

În concluzie, acesta consideră că problemele sectorului energetic sunt rezultatul unor vulnerabilități acumulate în timp și nu pot fi explicate exclusiv prin liberalizarea pieței.

"România nu a esuat pentru că a liberalizat energia. A esuat pentru că a liberalizat-o târziu, prost pregătit și peste un sistem fragil. (...) Formula crizei românești este aceasta: piața liberă nefuncțională plus infrastructura veche plus investiții întârziate plus reguli instabile plus intervenții populiste plus influențe politice plus grupuri de interes interne și externe egal facturi mari și neîncredere publică", a adăugat președintele AEI.